

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

ROGALIK

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

ROGALIK to mały ROGAL, a ROGAL to językowy kuzyn ROGACZA.

I ROGAL, i ROGACZ mają rogi: tyle że ROGAL ma dwa uczciwe rogi – zupełnie tak samo jak księżyc, gdy jest półksiężycem, a ROGACZ albo ma poroże (poroże < po rogach), jeśli jest panem sarenką, czyli kozłem, albo – jeśli jest człowiekiem – ma przyprawiane rogi, bo jest mężem niewiernej żony.

Słownikowa definicja ROGALA brzmi ‘duża bułka w kształcie półksiężyca’, nie ma w niej ani słowa o rogach, to dopiero nasza wiedza o świecie i o tym, jak wygląda półksiężyc, pozwala znaleźć odniesienie do kształtu i dotrzeć do etymologii nazwy.

Dzisiaj nikt nie nazwie ROGALEM ani rogacza – kozła sarny, ani rogacza – zdradzanego męża, ale jeszcze niecałe sto lat temu ROGAL i ROGACZ były w zasadzie pełnymi synonimami. „Najlepsi strzelcy (...) spudłowali haniebnie, a ja wytrzymawszy cierpliwie (...) osadziłem ogromnego rogala” – opisywał Chodźko polowanie na jelenia (a nie na sarny). Zaś Mickiewicz w „Dziadach” prorokował: „Senator dziś będzie rogal”, mając na myśli – rzecz jasna – że ów zostanie wystrychnięty na dudka przez niewierną małżonkę, a nie, że zostanie słodką bułeczką w kształcie półksiężyca.